

OCHRANA DÁŽĎOVNÍKOV A NETOPIEROV V BUDOVÁCH

Naše mestá a dediny obýva množstvo živočíšnych druhov, ktoré sa prispôbili životu v osídlenej krajine. Človek neúmyselne vytvoril pre mnohé z nich ideálne podmienky na hniezdenie a úkryt. K týmto druhom patrí aj dážďovník obyčajný a netopier raniak hrdzavý. Sú to dva najznámejšie druhy, ktoré bežne žijú v našom okolí a využívajú budovy na hniezdenie a ukrývanie sa. Živia sa hmyzom a patria tak medzi užitočné živočíchy. V posledných rokoch sú však ohrozené zatepľovaním a rekonštrukciami budov po celom Slovensku.

OHROZENIE

Pri zatepľovaní a rekonštrukciách panelových domov sú dážďovníky a netopiere bezprostredne ohrozené usmrtením. Súčasne tieto vzácne živočíchy prichádzajú o možnosť hniezdenia a úkrytu v ďalších rokoch.

OCHRANA DÁŽĎOVNÍKOV A NETOPIEROV

- ◆ Pred každým zatepľovaním je nevyhnutné overiť výskyt vtáctva a netopierov na budove. Výskyt posúdi odborník, ktorý aj určí ďalší postup prác.
- ◆ Ak na budove hniezdia dážďovníky alebo iné vtáky (belorítky, vrabce, žltouchosty, sýkorky, kavky či sokol myšiar), najlepším riešením je počkať so zatepľovaním až do ich vyhniezdenia. Hniezdne obdobie trvá od 1. apríla do 31. júla. V niektorých prípadoch je možné zatepľovať aj počas hniezdenia, vyžaduje si to však veľmi citlivý prístup pod vedením odborníka.
- ◆ V prípade výskytu netopierov je nevyhnutné zabezpečiť ich odborné vystaňovanie, ktoré spočíva vo vytvorení jednosmerných výstupov z úkrytov.
- ◆ Všetky druhy vtákov aj netopierov, ich hniezda, miesta rozmnožovania a ich úkryty sú chránené. Preto je zakázané nielen usmrčovanie živočíchov, ale aj ničenie miest ich rozmnožovania a úkrytov. Je preto potrebné zabezpečiť vhodné podmienky pre hniezdenie a úkryty aj po zateplení.
- ◆ Najvhodnejšou metódou ochrany hniezdisk dážďovníkov a úkrytov netopierov je zachovanie existujúcich hniezdných a úkrytových dutín. Ak nie je možné zachovať pôvodné dutiny, je potrebné inštalovať náhradné hniezdne a úkrytové búdky.

ZACHOVANIE ATIKOVÝCH OTVOROV

Ponechanie atikových otvorov predstavuje najefektívnejší spôsob zachovania hniezdisk a úkrytov. V izolačnej vrstve, ktorá sa pripieňuje na panel, sa vyrežú otvory na mieste pôvodných otvorov na budove. Do otvoru sa umiestni rúrka zdrsená v spodnej časti, tak aby sa v nej mohli živočíchy pohybovať. Vetracie mriežky sa upravujú odstránením lamiel, tak aby vznikol dostatočne veľký vletový otvor. Úprava mriežok musí byť dôsledná, aby v nich neostali trčat žiadne zvyšky lamiel a sieťky. Tie by mohli spôsobiť zaseknutie živočíchov. Otvory v izolačnej vrstve musia byť vyrezané presne na pôvodnom mieste otvoru na budove.

NÁHRADNÉ HNIEZDNE BÚDKY PRE DÁŽĎOVNÍKY

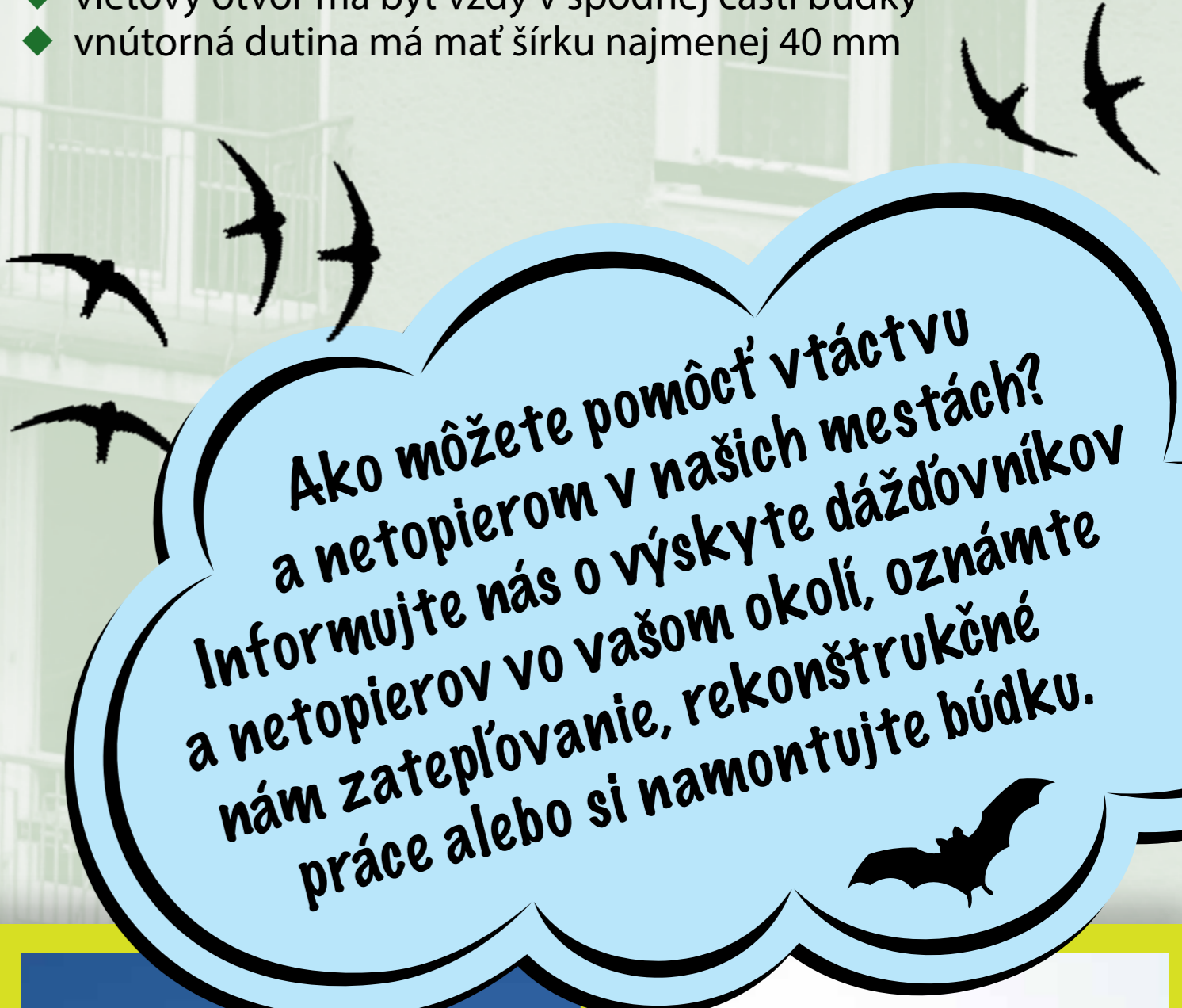
Ak nie je možné zachovať pôvodné atikové otvory na hniezdenie dážďovníkov, je potrebné umiestniť na budovu čo najbližšie k pôvodným hniezdiskám špeciálne hniezdne búdky. Búdky môžu byť vyrobené z polystyrénu, drevobetónu či dreva. Na zatepľovaných budovách sa používajú najčastejšie búdky vyrobené z polystyrénu. Pri inštalácii hniezdných búdok treba zohľadniť potreby dážďovníkov:

- ◆ dážďovníky musia mať k búdke voľný prílet
- ◆ búdky je najlepšie inštalovať na severnú, východnú alebo západnú stranu budovy
- ◆ búdky musia byť umiestnené vo výške aspoň 5 – 6 metrov, ideálne však čo najbližšie k pôvodným hniezdiskám
- ◆ vletový otvor má mať oválny či obdĺžnikovitý tvar s rozmermi 35 x 70 mm, prípadne okrúhly s priemerom 45 mm a má byť umiestnený takmer na úrovni dna búdky alebo na spodnej strane búdky
- ◆ viaceré búdky sa dajú pospájať, čím sa vytvorí podmienky pre vznik celej hniezdnej kolónie

ÚKRYTOVÉ A HIBERNAČNÉ BÚDKY PRE NETOPIERE

Búdky pre netopiere môžu byť vyrobené z polystyrénu, drevobetónu a tiež dreva. Podobne ako u dážďovníkov aj v prípade netopierov sa na Slovensku najčastejšie používajú búdky vyrobené z polystyrénu. Tieto búdky sa inštalujú priamo do zateplenia a voľným okom ich takmer nevidia. Pri inštalácii úkrytových a hibernačných búdok pre netopiere dodržiavame tieto zásady:

- ◆ búdky pre netopiere sa vykladajú na južnú, juhozápadnú alebo západnú stranu budovy
- ◆ minimálna výška umiestnenia búdky je 5 m
- ◆ v okruhu 5 m pred búdkou musí byť voľný priestor pre prílet
- ◆ vletový otvor má mať obdĺžnikovitý tvar veľkosti 25 x 100 mm alebo kruhový tvar s priemerom 50 mm
- ◆ vletový otvor má byť vždy v spodnej časti búdky
- ◆ vnútorná dutina má mať šírku najmenej 40 mm

Ako môžete pomôcť vtáctvu a netopierom v našich mestách? Informujte nás o výskyte dážďovníkov a netopierov vo vašom okolí, oznámte nám zatepľovanie, rekonštrukčné práce alebo si namontujte búdku.

Búdky pre dážďovníka

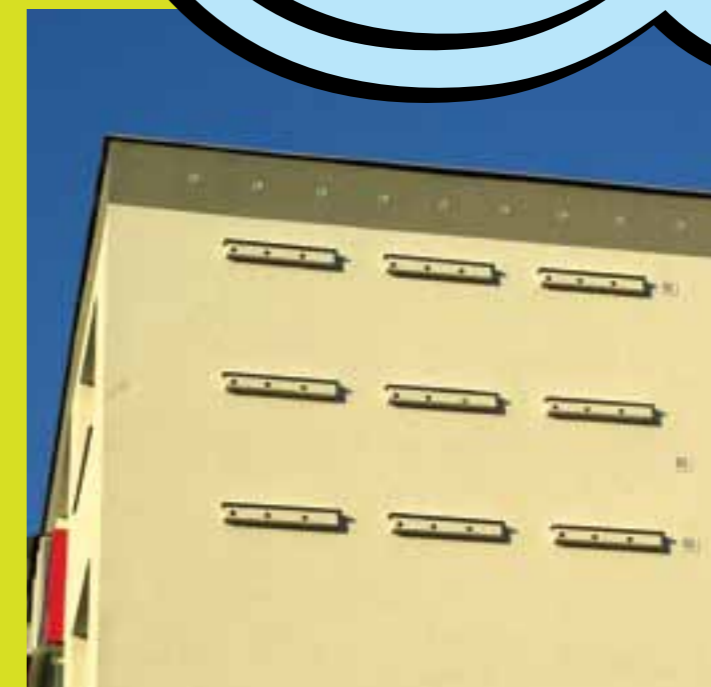
Zatepľovanie

Atikové otvory prístupné pre dážďovníky aj po zateplení

Upravená mriežka HACO75

Búdky pre dážďovníky

Búdky pre netopiere

Ďalšie informácie nájdete na webovej stránke www.dazdovniky.vtaky.sk

Materiál bol vydaný v rámci projektu „Ochrana dážďovníka tmavého a netopierov v budovách na Slovensku“ LIFE10 NAT/SK/000079, ktorý podporuje Európska komisia a Ministerstvo životného prostredia SR.

Foto: Š. Benko, M. Celuch, A. Chudý, J. Gúgh, R. Jureček, J. Kalavský

